

Ifølge liste

Deres ref
2020/8231

Vår ref
20/1008-5

Dato
26. august 2020

Avgjørelse av klage på avslag på søknad uttak av bjørn på vårsnø i Meråker kommune

Klima- og miljødepartementet viser til klage 11. juni 2020 fra Meråker beitelag. Det klages på Miljødirektoratets vedtak av 27. mai 2020 om avslag på søknad om uttak av bjørn på vårsnø i Meråker kommune.

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets vedtak av 27. mai 2020 med avslag på søknad om uttak av bjørn på vårsnø i Meråker kommune.

Departementet har i denne saken lagt vekt at det ikke var påviste skader av bjørn til sau/lam i Meråker i beitesesongen 2019, og det ble ikke erstattet sau/lam tapt til bjørn i 2019. Videre at det ikke forelå noen akutt skadesituasjon våren 2020 og at det fortsatt var en stund til det skulle slippes sau og lam i utmarka/området hvor bjørnen er påvist. Videre har departementet også lagt vekt på at regionen ligger under bestandsmålet for bjørn. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Saksgang

Meråker beitelag søkte 20. mai 2020 muntlig per telefon om uttak av bjørn på vårsnø i Meråker kommune.

Miljødirektoratet avsto kommunens muntlige søknad 22. mai 2020 per e-post og endelig ved brev av 27. mai 2020.

Meråker beitelag påklaget 11. juni 2020 vedtak om avslag på uttak av bjørn på vårsnø.

Miljødirektoratet fant ikke grunn til å endre sitt vedtak, og oversendte 10. juli 2020 klagen til endelig avgjørelse i Klima- og miljødepartementet.

Klagers anførsler

Meråker beitelag, heretter omtalt som klager, anfører at Miljødirektoratets avslag om uttak av bjørn på vårsnø strider med norsk rovviltpolitikk vedtatt av Stortinget. Det vises blant annet til at bjørn omtales spesielt i rovviltforliket, og at det vektlegges forutsigbarhet for beitenæringen og at arter kan felles selv om bestandsmålet ikke er nådd. Hannbjørner i beiteprioriterte områder skal det være lav terskel for å ta ut. Klager viser også til at rovviltforliket vektlegger at det ikke skal være rovvilt som representerer skadepotensial i beiteprioriterte områder og kalvingsområder for tamrein. Klager påpekes at Meråker ligger i beiteprioritert sone, og at det å vektlegge rovvilt framfor beitedyr derfor er direkte brudd på intensjonen av norsk rovviltpolitikk.

Videre konstaterer klager at Miljødirektoratet i sitt vedtak ikke viser vilje til å etterkomme kritikk fremkommet fra Riksrevisjonen og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite utover vedtaksåret 2019, at vedtaket oppfattes å være i strid med landbrukspolitiske mål, og at dette bidrar til å svekke rekruttering til beitebruket.

Klager påstår også at Miljødirektoratet bevisst legger stor vekt på en liten del av rovviltforskriften, mens de overser andre deler av samme forskrift. Klager mener at det å avslå skadeforebyggende uttak før beiteslipp med begrunnelse i at det ennå ikke er skade "virker søkt" når forskriften åpner for å gjøre forebyggende uttak og etterspør effektive tiltak.

Klager viser for øvrig til bestandsstatus i Norge og Sverige, utvandringsmønsteret mellom de to landene og det høye antallet hannbjørner i Trøndelag sammenlignet med binner, og mener felling av hannbjørn i Meråker ikke vil påvirke den norske bjørnebestanden og oppnåelse av det norske bestandsmålet for bjørn.

Miljødirektoratets vurdering

I sitt avslag på søknad om innførselstillatelse av 27. mai 2020 skriver Miljødirektoratet blant annet:

"Det er søkt om skadefelling av bjørn innenfor Meråker kommune på bakgrunn av en observasjon av bjørn i Fergen-området 20. mai 2020.

Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at brunbjørn kan volde skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling, jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.

Det er ikke påvist bjørneskader på sau eller rein i Meråker inneværende år eller i 2019. Det ble felt en bjørn 18. april 2019 i Meråker kommune, med bakgrunn i 62 påviste saueskader forårsaket av bjørn og 225 sau og lam erstattet tapt til bjørn i

Meråker i løpet av beitesesongen 2018. Det ble i alt registrert 6 døde bjørner i region 6 i 2019; 1 ble påkjørt av jernbane og resten ble felt under skadefelling.

Forvaltningsplan for rovvilt i region 6 legger føringer for rovviltforvaltningen i regionen. Meråker kommune er i sin helhet utenfor forvaltningsområde for bjørn i forvaltningsplanen.

Miljødirektoratet har vurdert saken og i denne situasjonen er det lagt vekt på at det ikke var påviste skader av bjørn til sau/lam i Meråker i beitesesongen 2019, og det ble ikke erstattet sau/lam tapt til bjørn i 2019. Videre viser vi til at det ikke en akutt skadesituasjon og at det fortsatt er en stund til det skal slippes sau og lam i utmarka/området hvor bjørnen er påvist. Området hvor bjørnen er observert er ikke i kalvingsland for rein. Utvikling og nåværende status for brunbjørn i forhold til vedtatt bestandsmål i regionen og Norge er også vektlagt."

I sitt oversendelsesbrev til Klima- og miljødepartementet 10. juli 2020 skriver Miljødirektoratet videre blant annet:

"Vi viser til beskrivelse av kunnskapsgrunnlaget og direktoratet sine vurderinger i vårt brev av 27. mai.

Der viser vi også til den geografisk differensierte forvaltningen, der det skal være en tydelig forskjell mellom beiteprioritert sone og forvaltningsområde for bjørn når det gjelder terskel for uttak. I Meråker kommune, som ligger i beiteprioritert sone, skal terskelen for felling være lavere enn i forvaltningsområdet for bjørn.

Samtidig er det slik at regionen er langt fra å oppnå bestandsmålet for bjørn, og har vært det i hele perioden siden overvåkingen startet i 2009. Vi understreker at i en slik situasjon vil også hensynet til bestandsmålet være en viktig del av beslutningsgrunnlaget, også sett i forhold til den differensierte geografiske forvaltningen. I dette tilfellet er det mest sannsynlig snakk om en hannbjørn, som ikke har like stor direkte betydning for bestandsmålet slik binner har. Imidlertid er det kjent at hannbjørner har større betydning for binneres utbredelse og dermed bestandsmål enn tidligere antatt. Selv om det er langt til nærmeste kjente binne på norsk side og til grensen mot forvaltningsområdet for bjørn i region 6, er det ingen som vet hvor den aktuelle bjørnen vil ta veien på sikt.

Selv om det er en lav terskel for uttak i beiteprioritert område, skal det normalt være en akutt skadesituasjon, en betydelig skadehistorikk fra foregående beitesesong eller et potensiale for fremtidig skade av et visst omfang for å tillate skadefelling. Det er ikke slik at rovvilt ikke skal kunne forekomme utenfor forvaltningsområdene. I dette tilfellet ble det gitt avslag i hovedsak på bakgrunn av at det ikke var en akutt skadesituasjon, det var fremdeles en tid fram til det var aktuelt å slippe sau i det aktuelle beiteområdet, og det ble ikke påvist eller gitt erstatning for bjørneskader i 2019 i Meråker kommune.

I tiden etter 27. mai kan det være aktuelt å gjøre andre vurderinger, på bakgrunn av en eventuell skadeutvikling eller vurderinger som Fylkesmannen måtte gjøre etter 1. juni."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold ([naturmangfoldloven](#)) §§ 18 første ledd bokstav b og 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt ([rovviltforskriften](#)) § 13, jf. §§ 1, 3 og 4. Departementet har, i henhold til naturmangfoldloven § 7, lagt prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter naturmangfoldloven § 5 ses i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. [Ot.prp. nr. 52 \(2008-2009\)](#) s. 376. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 3 og 4 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. De nasjonale bestandsmålene er videre fordelt på de åtte forvaltningsregionene for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) er det et mål om tre årlige ungekull av bjørn.

I denne saken foreligger det etter departementets syn tilstrekkelig kunnskap og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får mindre betydning. Departementet anser også at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i naturmangfoldloven § 8 dermed er oppfylt.

Departementet skal i denne saken ta stilling til om man skal tillate uttak av vilt for å avverge skade på husdyr, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b:

"Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (...)

b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)."

Naturmangfoldloven krever etter departementets vurdering at skadepotensialet er av et visst omfang og alvorlighetsgrad for at felling skal kunne tillates, jf. også Lovavdelingens uttalelse 15. desember 2016 der de skriver "...må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje".¹ Bestemmelsen er utformet med sikte på å gjennomføre [Bernkonvensjonen](#) artikkel 9 nr. 1, jf. naturmangfoldlovens forarbeider (Ot.prp. nr.52 (2008-2009)). Bestemmelsen må derfor tolkes på bakgrunn av konvensjonsbestemmelsens innhold. Også det generelle prinsippet om at norsk rett forutsettes å være i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser, tilsier en slik fortolkning. Artikkel 9 nr. 1 åpner for felling av vilt for å avverge "alvorlig skade" på blant annet husdyr og tamrein, så fremt visse vilkår er tilfredsstilt. Ordet "alvorlig" innebærer krav til

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/-18---lisensfelling-av-ulv/id2526171/>

et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad. Også konvensjonens verneformål trekker i retning av at det må være tale om fare for kvalifisert skade.

På vedtakstidspunktet var det, som Miljødirektoratet viser til i sitt vedtak 27. mai 2020, ikke påvist skader på sau eller rein forårsaket av bjørn så langt i 2020. Det var heller ikke påvist skader på sau eller rein forårsaket av bjørn i 2019. Per 12. august 2020 er det ifølge [Rovbase](#) påvist seks sauer skadet av bjørn i Meråker kommune, alle registrert 3. juli 2020 eller senere.

Videre vises det til at Miljødirektoratet i sitt vedtak 27. mai 2020 vurderte at det ikke forelå en akutt skadesituasjon ved vedtakstidspunkt, og at det ved dette tidspunktet fremdeles var en stund til det skulle slippes sau og lam i utmarka/området hvor bjørnen var påvist. Miljødirektoratet skriver videre i sitt oversendelsesbrev til departementet 10. juli 2020 at regionen er langt fra å oppnå bestandsmålet for bjørn, og at regionen har ligget under målet i hele perioden siden overvåkingen startet i 2009. Derfor vil også hensynet til bestandsmålet etter Miljødirektoratets syn være en viktig del av beslutningsgrunnlaget, også sett i forhold til den differensierte geografiske forvaltningen, selv om Meråker kommune ligger i beiteprioritert sone. Direktoratet peker også på at hannbjørner, som det i dette tilfellet mest sannsynligvis er snakk om, har vist seg å ha større betydning for binnerens utbredelse og dermed bestandsmål enn tidligere antatt, og videre at det er ingen som vet hvor den aktuelle bjørnen vil ta veien på sikt.

Selv om det er en lav terskel for uttak i beiteprioritert område, skal det etter KLDs vurdering normalt være en akutt skadesituasjon, en betydelig skadehistorikk fra foregående beitesesong eller et potensial for fremtidig skade av et visst omfang for å tillate skadefelling, noe Miljødirektoratet også viser til i sitt oversendelsesbrev. Denne terskelen ville vært lavere dersom bestandsmålet for regionen var nådd, noe som ikke er tilfelle i region 6. De seks sauene som er påvist skadet av bjørn i Meråker kommune etter 3. juli 2020 har ikke fått betydning i departementets vurdering i denne saken, blant annet på grunn av den lange perioden mellom søknad om uttak til påvist skade.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. naturmangfoldloven § 10, foreligger det statusrapporter og annen vitenskapelig kunnskap som medfører at vi har betydelig kunnskap om den samlede belastningen artene utsettes for. Ut over enkelte påkjørsler og tilfeller av sykdom skjer avgangen av bjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling. Det ble felt en bjørn 18. april 2019 i Meråker kommune, på bakgrunn i 62 påviste skader på sau forårsaket av bjørn og 225 sau og lam erstattet tapt til bjørn i Meråker i løpet av beitesesongen 2018. Det ble ifølge Miljødirektoratet i alt registrert seks døde bjørner i region 6 i 2019; én ble påkjørt av jernbane og resten ble felt under skadefelling.

Departementet viser også til naturmangfoldloven § 14 første og annet ledd om avveining mot andre viktige samfunnsinteresser. Hensynet om å unngå eller begrense skade på husdyr og tamrein er tillagt vekt i saken.

Departementet finner på bakgrunn av ovennevnte at skadevilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b ikke er oppfylt i dette tilfellet.

Da vilkåret om skade ikke er oppfylt, har ikke departementet vurdert nærmere vilkårene om at felling ikke skal true bestandens overlevelse og om det foreligger andre tilfredsstillende løsninger enn felling, jf. naturmangfoldloven § 18 annet ledd.

Departementets konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratets vedtak av 27. mai 2020 med avslag på søknad om uttak av bjørn på vårsnø i Meråker kommune. Departementet har i denne saken lagt vekt at det ikke var påviste skader av bjørn til sau/lam i Meråker i beitesesongen 2019, og det ble ikke erstattet sau/lam tapt til bjørn i 2019. Videre at det ikke forelå noen akutt skadesituasjon våren 2020 og at det fortsatt var en stund til det skulle slippes sau og lam i utmarka/området hvor bjørnen er påvist. Videre har departementet også lagt vekt på at regionen ligger under bestandsmålet for bjørn. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Harald Askilsrud
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

Meråker beitelag	Blestervoldveien 66	7530	MERÅKER
v/Oddbjørn Kaasa			
Miljødirektoratet	Postboks 5672	7485	TRONDHEIM
	Torgarden		